

TEKNİK REHBER

Hava Kurutucu (Air Dryer): Arıza, Kartuş Değişimi ve Bakım Rehberi

Kamyon hava fren sisteminde nem ve yağ kontrolü: kurutucu arıza belirtileri, sürekli purge sorunu, kartuş değişim aralığı ve bakım adımları.

[Bu rehberi PDF olarak indir](#)

Hava Kurutucu (Air Dryer) Nedir? Görevi ve Çalışma Prensibi

Hava kurutucu, ağır ticari araçların (kamyon, çekici, otobüs) pnömatik fren sisteminde kompresörden gelen sıcak, nemli ve yağ buharı içeren sıkıştırılmış havayı; hava depolarına (tanklara) girmeden önce nemden ve yağdan arındıran kritik bir güvenlik bileşenidir. Kompresör havayı sıkıştırırken kaçınılmaz olarak ortam nemini ve bir miktar motor yağını sisteme taşır. Bu nem tanklarda yoğunlaşarak korozyona, kışın valf ve hatların donmasına, yağ ise valf diyaframlarının ve conta yüzeylerinin bozulmasına yol açar. Hava kurutucu bu iki düşmanı sistemin girişinde durdurur.

Kalbinde **desikant (nem çekici) kartuş** bulunur. Kartuşun içi, yüzey alanı çok geniş higroskopik desikant boncuklarıyla (genellikle moleküler elek / silika bazlı) doludur. Modern "oil coalescing" (yağ ayırıcı) kartuşlarda desikant yatağının önünde ayrıca bir koalesans (yağ tutucu) katman bulunur.

Ağır ticari araçlarda en yaygın kurutucu tipleri; Bendix **AD-9 / AD-IP / AD-HFi**, Wabco (ZF) **tek kartuşlu kurutucu ve EAC/LA serisi**, Knorr-Bremse **LA seri hava kurutucular** ve **Haldex** kurutuculardır. Bu markaların çoğunda desikant kartuş, spin-on (vidalı) sarf parça olarak ayrı temin edilir ve OE muadili olarak değiştirilebilir.

Şarj (Charge) Çevrimi

Kompresör basınç ürettiğinde (governor "cut-in" konumunda) nemli hava kurutucuya girer. Önce yağ ayırıcı / koalesans bölümünde iri su ve yağ damlacıkları tutulur; ardından hava desikant kolonundan geçerken nem desikant yüzeyine tutunur (adsorpsiyon). Kolondan çıkan kuru hava, çıkış çek valfini (check valve) iterek ıslak tanka (wet tank / birinci depo) dolar.

Purge (Tahliye/Rejenerasyon) Çevrimi

Sistem basıncı governor "cut-out" değerine (tipik olarak yaklaşık 8,6 bar / 125 psi; araç ve governor tipine göre 7,2–9,7 bar / 105–140 psi aralığında ayarlanır) ulaştıkça kompresör boşa alınır. Bu anda kurutucunun tabanındaki **purge (tahliye) valfi** atmosfere açılır. Kurutucu içindeki basınçlı hava ani bir "puff" sesiyle dışarı atılırken, kartuşun tepesindeki küçük hacimli kuru havanın bir kısmı desikant yatağından ters yönde geriye akar. Bu kuru geri-akış, desikantın az önce yakaladığı nemi söküp valften atmosfere süpürür — yani desikantı "yeniden aktive eder". Tüm purge hacminin desikant yatağından geçmesi normalde **15–30 saniye** sürer. Bu kendini yenileme sayesinde kartuş binlerce çevrim boyunca çalışabilir.

Kurutucuya bağlı üç hat vardır ve teşhiste bunları tanımak önemlidir: (1) kompresörden gelen ana besleme hattı, (2) ıslak tanka giden kuru çıkış hattı, (3) governor'a giden ince kumanda (control/signal) hattı — bu hat purge valfine "aç/kapat" sinyalini basınç olarak taşır.

İPUCU — Üç hattın ve şarj/purge yönünün şematik gösterimi teşhiste hızlandırıcıdır. . Bu diyagram, hangi portun hangi hatta gittiğini montaj öncesi doğrulamak için de referanstır.

İPUCU —

Kışın purge valfinin ve tahliye ağzının donmaması için kurutucu gövdesine yerleşik bir **elektrikli ısıtıcı + termostat** bulunur (12V veya 24V). Termostat yalnızca soğukta devreye girer. Kışın sürekli purge/donma şikâyetlerinin bir kısmı arızalı ısıtıcıdan kaynaklanır.

Soğuk hava koşullarının sisteme yüklediği ek görevleri ve donmayı önleyen rutinleri **kışın havalı fren bakımı** yazımızda tank tahliyesinden park alışkanlıklarına kadar topladık.

Arıza Belirtileri ve Teşhis

Hava kurutucu arızaları genellikle "tank suyu geliyor" veya "sürekli hava kaçırıyor" şeklinde fark edilir. Aşağıdaki tablo saha teşhisini hızlandırır; ardından her ana belirtiyi ayrı ayrı ele alıyoruz.

Belirti	Olası Neden	Kontrol / Doğrulama
Purge valfinden sürekli hava kaçağı (kompresör dolduğu halde tıslama durmuyor)	Purge valfi diyaframı yırtık/açık kalmış, oturma yüzeyi kirli; ısıtıcı arızası nedeniyle donmuş valf	Cut-out sonrası valfi dinle; kesilmiyorsa sabunlu su ile kaçağı doğrula
Tanklardan su / su+yağ karışımı geliyor	Desikant kartuş doymuş veya yağ ile kaplanmış; kartuş değişim aralığı geçmiş	Islak tank drenaj vanasını aç, gelen sıvıyı gözle
Motor durunca tanklar boşalıyor (basınç tutmuyor)	Çıkış çek valfi (check valve) sızdırıyor	Cut-out'ta doldur, motoru durdur, basınç düşüş hızını ölç
Purge hiç olmuyor, kompresör hiç boşalmıyor	Governor arızası veya tıkalı kumanda hattı; purge valfi sıkışık	Governor kumanda hattı basıncını ve valf hareketini kontrol et
Purge'den yağ atıyor	Kompresör aşırı yağ geçiriyor; kartuş yağdan tıkanmış	Kartuş dibini ve tahliye ağzını incele; kompresör yağ geçişini değerlendir
Kışın hatlarda donma / fren tutukluğu	Isıtıcı/termostat arızası, doymuş kartuş nemi geçiriyor	Isıtıcı direncini/beslemesini ölç (aşağıdaki referans değerler); kartuş durumunu değerlendir

Sürekli purge/hava kaçağı mı var?

Kompresör "cut-out"a ulaşip boşaldıktan sonra kısa bir purge patlaması NORMALDİR. Bu patlama bitmeyip sürekli tıslamaya dönüşüyorsa purge valfi kapanmıyor demektir. En sık neden diyaframın yırtılması, oturma yüzeyine takılan kir/pislik ya da kışın donmuş valftir. Bazı entegre purge tiplerinde valf, purge sonrası açık takılabilir.

Tanka su mu geçiyor?

Islak tankın manuel drenajından belirgin su geliyorsa desikant artık nemi tutamıyordur. Sıvı berrak su ise klasik kartuş doyması; koyu, emülsiyon (yağ+su) ise kompresör yağ geçişi kartuşu erken bitirmiştir ve sadece kartuş değiştirmek yeterli olmayabilir.

Basınç tutmuyor mu?

Motor durduğunda tankların hızla boşalması çoğunlukla kurutucunun çıkış çek valfini işaret eder; bu valf, tank havasının kurutucu üzerinden geri kaçmasını engellemelidir. Kaçağın kurutucuda mı yoksa fren valflerinde mi olduğunu ayırt etmek için basınç düşüş testi yapılır (aşağıda "Teknik Değerler").

Değişim / Kurulum Adımları

Aşağıdaki adımlar ağır dizel araçlarda spin-on (vidalı) desikant kartuş değişimi ve/veya komple kurutucu montajı içindir. İşleme başlamadan aracı emniyete alın.

- 1** Motoru durdurun, aracı takozlayın ve el frenini (park freni) uygulayın. Kartuş değişiminde park freni yayının boşalmasına dikkat edin; gerekiyorsa park zincirlerini mekanik olarak kilitleyin.
- 2** **Sistemdeki tüm havayı boşaltın.** Her tankın (ıslak tank, birincil, ikincil, park) drenaj vanasından basıncı sıfıra indirin. Manometrede 0 bar görmeden hiçbir bağlantıyı sökmeyin.
- 3** Isıtıcı/termostat elektrik konektörünü ayırın (komple kurutucu değişiminde). Bağlantı hatlarını (besleme, çıkış, governor kumanda) etiketleyin.
- 4** **Spin-on kartuş:** Kartuşu uygun kayışlı/zincirli anahtar ile saat yönünün tersine sökün. Kartuş içinde basınçlı hava kalmış olabilir; kontrollü gevşetin.
- 5** Kurutucu gövdesindeki conta oturma yüzeyini ve o-ring yuvasını temizleyin. Eski o-ring/conta kalıntısını tamamen alın; yüzey çizik ve pas içermemeli.
- 6** Yeni kartuşun üst contasına ince bir film halinde temiz sistem yağı veya üreticinin önerdiği gres sürün (kuru sıkmayın).
- 7** **Kartuşu elle çevirerek** conta gövdeye TEMAS EDENE kadar takın; ardından el ile yaklaşık **bir tam tur (360°) daha** saat yönünde sıkın. Kayışlı anahtarla aşırı sıkmayın — conta ezilir ve sızdırır.
- 8** Merkezden civata (shoulder bolt) ile tutulan tiplerde bu civatayı üretici torkuna, tipik olarak **~7–9 Nm (60–80 in-lb)** değerine getirin.
- 9** Komple kurutucu montajında besleme, çıkış ve governor kumanda hatlarını doğru portlara bağlayın; ısıtıcı konektörünü takın.
- 10** Sistemi doldurun: motoru çalıştırıp basıncı governor cut-out değerine kadar bindirin. Cut-out'ta net bir purge patlaması duyulmalı.
- 11** Tüm bağlantıları ve kartuş contasını sabunlu su ile kaçak kontrolünden geçirin. Ardından basınç düşüş (drop) testini yapın.
- 12** Islak tank drenajını açıp gelen havanın kuru olduğunu doğrulayın.

Standartlar ve ileri okuma

Bu konu, havalı frenli ticari araçların donanım kurallarına tabidir. ABD'de federal havalı fren standardı **FMVSS 121 (49 CFR 571.121)** uyumlu bir sistemin sağlaması gereken hava depolarını, korumayı ve zamanlamayı tanımlar; Avrupa ise BM/AEK (UNECE) 13 No.lu Regülasyon'un eşdeğer

sınırlarını uygular. Ayrıntı için bkz. airbrakecompressor.com adresindeki resimli başvuru kaynağı. Somut değerleri her zaman yürürlükteki mevzuat ve araç üreticisinin servis verileriyle teyit edin.

Türkiye'de aracın donanım ve teknik uygunluk koşulları [Karayolları Trafik Yönetmeliği](#) ile belirlenir; araç üzerinde yapılan aksam değişikliği ve tadilatların onayı ise [Araçların İmal, Tadil ve Montajı Hakkında Yönetmelik \(AİTM\)](#) kapsamındadır.

Dikkat Edilecekler (Sık Hatalar)

DİKKAT — Sistemi TAMAMEN boşaltmadan hiçbir bağlantıyı, kartuşu veya purge valfini sökmeyin. Ağır dizel araçlarda tanklarda depolanan yüksek basınçlı hava ciddi yaralanmaya yol açabilir. Manometrede 0 bar görmek zorunludur.

DİKKAT — Park freni yayının (spring brake) enerjisini hafife almayın. Sistem basıncı düşünce park freni devreye girer; kartuş değişimi sırasında aracın takozlanmış olması hayattır.

- **Sadece kartuşu değiştirip purge valfini görmezden gelmek:** Sürekli purge/nem şikâyetlerinin önemli kısmı purge valfindedir. Servis sırasında purge valf kitini (diyafram + oturma) kartuşla birlikte yenilemek tekrarlı arızayı önler.
- **Kartuşu kayışlı anahtarla aşırı sıkma:** Doğrusu "conta temas + bir tam tur el sıkımı"dır. Aşırı sıkma contayı ezer, sökümü imkânsızlaştırır ve sızdırır.
- **Contayı kuru takmak:** Yağsız conta montajda burulur ve sızdırır. İnce film yağlama şarttır.
- **Yağ geçiren kompresörü yok saymak:** Yağ desikantı kaplar ve yeni kartuşu da kısa sürede bitirir. Emülsiyon (yağ+su) görülüyorsa kök neden kompresör/aşırı yağdır; sadece kartuş değişimi geçici çözümdür.
- **Yanlış hat bağlamak:** Governor kumanda (ince) hattını çıkış portuna bağlamak purge'i çalıştırmaz. Sökmeden önce etiketleyin.
- **Isıtıcı beslemesini bağlamayı unutmak:** Kışlık donma ve tekrar eden purge arızasına yol açar.
- **Sıkıştırılmış hava ile göze doğru üfleme / basınç altında port açmak:** Koruyucu gözlük kullanın.

Teknik Değerler ve Kontrol Noktaları

Aşağıdaki değerler ağır dizel hava fren sistemleri için genel-güvenli referanslardır. **Kesin değer daima araç/kurutucu üreticisinin servis kartına göre**; governor ayarı, ısıtıcı direnci ve tork değerleri modele göre değişir.

- **Governor cut-in / cut-out:** Yaygın kombinasyonlar 7,2/8,6 bar (105/125 psi), 7,2/9,0 bar (105/130 psi) ve 8,3/9,7 bar (120/140 psi). Cut-out'ta purge tetiklenir.
- **Purge süresi:** Cut-out sonrası desikantın rejenerasyonu için ~15–30 sn purge akışı normaldir.
- **Basınç düşüş (drop) testi:** Cut-out'a doldurun, motoru durdurun, servis freni serbestken kabul edilebilir düşüş tek araçta ~1 psi/dk ($\approx 0,07$ bar/dk), çekici-römork kombinasyonunda ~3 psi/dk ($\approx 0,2$ bar/dk). Daha hızlı düşüş çek valfi/sistem kaçağını işaret eder.
- **Kartuş montaj torku:** Elle "conta temas + 1 tam tur". Merkezî shoulder bolt tipinde ~7–9 Nm (60–80 in-lb).

- **Isıtıcı gerilimi ve direnci:** Araç sistemine göre 12V veya 24V; termostat kontrollü. Isıtıcı elemanı ölçümünde tipik soğuk direnç 12V ünitelerde yaklaşık **1,5–3 Ω** (yaklaşık 4–8 A çekiş), 24V ünitelerde yaklaşık **6–12 Ω** (yaklaşık 2–4 A çekiş) mertebesinde. Ohmmetrede **sonsuz direnç (açık devre)** = elemanın kopuk/arızalı olduğunu, çok düşük (kısa devre) değer ise sarım arızasını gösterir. Kesin değer için servis kartını esas alın.
- **Yağ geçişi referansı:** Sağlıklı bir kompresör bile yılda bir litreye kadar yağ geçirebilir; bu yüzden oil-coalescing kartuş ve düzenli değişim önemlidir.

OE Tip / Çapraz Referans (Kurutucu ve Kartuş)

Sahada sık karşılaşılan kurutucu aileleri ve muadil desikant kartuş mantığı aşağıdadır. VADEN, bu ailelere OE muadili kartuş ve purge valf kiti sunar; araç şasi/OE numaranıza göre doğru muadil için ürün sayfamızdaki uygulama listesini esas alın.

Hava kurutucunun beslediği fren enerji devresi ECE R13 kapsamındadır; basınçlı havanın nem, yağ ve partikül saflığı ise ISO 8573-1 sınıf sisteminde tanımlanır. Bağlayıcı olan, aracın güncel OE servis kılavuzudur.

OE üretici / tip ailesi	Yaygın kullanım	Servis parçası
Bendix AD-9 / AD-IP / AD-HFi	Kuzey Amerika ve ihraç tipi çekici/kamyon	Spin-on desikant kartuş + purge valf kiti
Wabco (ZF) tek kartuşlu kurutucu / EAC-LA	Avrupa menşeli kamyon-otobüs (yaygın)	Vidalı desikant kartuş; bazı tiplerde entegre valf bloğu
Knorr-Bremse LA serisi	Avrupa menşeli ağır ticari araç	Vidalı desikant kartuş
Haldex hava kurutucu	Römork/çekici uygulamaları	Desikant kartuş

Not: OE numarası ve muadil eşleşmesi araç modeline göre değişir; montajdan önce mutlaka araç/şasi bazlı uygulama kontrolü yapın.

İPUCU — Islak tank drenajından gelen sıvının niteliği en pratik teşhis göstergesidir: berrak damla = normal yoğuşma; sürekli su = kartuş doyması; koyu emülsiyon = yağ geçişi + kartuş bitmiş.

Bakım ve Ömür

Desikant kartuş bir sarf parçasıdır ve düzenli değişim gerektirir. Ömür; kompresörün yaşı ve yağ geçişi, aracın hava tüketimi (aks sayısı, vokasyon), çalışma ortamı ve nem seviyesine bağlıdır.

- **Standart hat taşımacılığı (line-haul, ≤5 aks):** Oil-coalescing kartuşlarda tipik olarak ~24 ay veya ~320.000 km (200.000 mil).
- **Orta ağır kullanım (çift römork, hafif arazi, ≤8 aks):** ~18 ay veya ~240.000 km (150.000 mil).
- **Ağır/vokasyonel kullanım veya yağ geçiren kompresör:** Daha sık değişim gerekir; ıslak tank suyunu düzenli izleyin.
- **Komple kurutucu gövdesi (Bendix AD-9 benzeri tipler)** hat taşımacılığında tipik 3–5 yıl servis aralığına sahiptir; ancak kartuş bundan daha sık yenilenir.

Bu ay/km değerleri genel-güvenli sektör referanslarıdır ve **kesin aralık daima araç veya kurutucu üreticisinin servis bülteni/bakım çizelgesine göre belirlenmelidir** (ör. Bendix,

Wabco/ZF ve Knorr-Bremse servis dokümanları, kartuş ömrünü kullanım profiline bağlar). Yağ geçişi olan veya yoğun nemli iklimde çalışan araçlarda üreticiler kısaltılmış aralık önerir.

Islak tank drenajı elle mi, otomatik mi yapılmalı?

Hava kurutucu nemin büyük kısmını tutsa da, ıslak tankta zamanla bir miktar yoğunlaşma birikebilir; bu yüzden ıslak tankın altında bir drenaj noktası bulunur. İki yöntem vardır:

- **Manuel drenaj valfi:** Sürücü/teknisyen halkayı çekerek tankı boşaltır. Öneri: kışın ve nemli koşullarda **her gün (vardiya sonu)**, ılıman koşullarda en az **haftada bir** ıslak tankı boşaltın. Gelen sıvı miktarı ve rengi aynı zamanda kartuş sağlığının göstergesidir.
- **Otomatik drenaj valfi (automatic drain valve):** Basınç değişimiyle tetiklenip biriken sıvıyı kendiliğinden atan valftir. Manuel drenaj disiplini kolaylaştırır; ancak kendisi de tıkanabilir/donabilir, bu nedenle periyodik olarak çalışıp çalışmadığı kontrol edilmelidir. Belirgin şekilde su gelmesi başlıyorsa yine öncelik desikant kartuşun durumudur.

İyi bir bakım rutini: her serviste (kartuş değişiminde) purge valf kitini birlikte yenilemek, ıslak tankı yukarıdaki sıklıkla boşaltıp sıvı kalitesini gözlemlemek, kışa girmeden ısıtıcı/termostatı test etmek ve kompresörün aşırı yağ geçirip geçirmediğini izlemektir. Kartuş değişim aralığı bilinmiyorsa, ıslak tanktan gelen su artmaya başladığında değişim vakti gelmiştir.

İlgili bakım konuları için: [hava kompresörü arıza ve bakımı](#), [basınç regülatörü \(governor\) ayarı](#) ve [fren valfleri teknik rehberi](#) içeriklerimizi inceleyebilirsiniz; hava kurutucu bu bileşenlerle birlikte bir sistem olarak çalışır.

Ağır dizel aracınızın fren hava kalitesini garanti altına almak için desikant kartuşunuzu zamanında ve doğru şekilde yenilemek en ucuz sigortadır. VADEN Hava Kurutucu (Air Dryer) ürün ailesi, Bendix AD-9, Wabco/ZF, Knorr-Bremse LA ve Haldex tipi kurutuculara uygun OE muadili kartuş ve purge valf çözümleriyle bu bakım rutinini kolaylaştırmak üzere geliştirilmiştir; aracınızın modeline uygun ürün ve teknik değerler için ürün sayfalarımızı inceleyebilirsiniz.

İlgili ürün kategorisi: Kurutuculu Tahliye Valfi

Derinlemesine teknik rehber: Bu konunun arıza teşhisi, adım adım değişimi ve bakım aralıkları için: [Hava İşlem Ünitesi: Arıza Belirtileri, Değişim ve Bakım](#)

Bu konudaki tüm teknik rehberlerimiz

- [Hava Kurutucu \(Air Dryer\): Ağır Vasıta Hava Sisteminin Gizli Kahramanı](#)
- [Hava İşlem Ünitesi Nedir? Ticari Araçlarda Güvenli ve Verimli Hava Sistemleri İçin Kapsamlı Rehber](#)
- [Hava İşlem Ünitesi: Arıza Belirtileri, Değişim ve Bakım](#)
- [Ağır Vasıta Kamyon Hava Kurutucu: Bendix, WABCO ve Kartuş Ne Zaman Değişir](#)

VADEN ORIGINAL ürünleri

- [Hava İşlem Üniteleri](#) — 279 ürün

- Hava İşlem Ünitesi — 186 ürün
- Hava İşlem Ünitesi Tamir Takımı — 87 ürün

Bu doküman bilgilendirme amaçlıdır; uygulamada araç üreticisinin güncel servis kılavuzu ve güvenlik talimatları esas alınmalıdır. Değerler yaygın ağır ticari sistemler için genel referanslardır; model-özel kesin değerler için ilgili OE servis dokümanını kullanın. © VADEN Otomotiv San. Tic. A.Ş. · vadenoriginal.com